

СТАНОВИЩЕ
ЗА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД НА КРАСИМИР КИРОВ
„ЧАРЛЗ ДАРВИН И СЛЕДХЕГЕЛОВАТА ФИЛОСОФИЯ
НА XIX ВЕК“
ЗА ПРИСЪЖДАНЕ НА ОБРАЗОВАТЕЛНАТА И НАУЧНА СТЕПЕН
„ДОКТОР“ в професионално направление 2.3. ФИЛОСОФИЯ,
СПЕЦИАЛНОСТ *ИСТОРИЯ НА ФИЛОСОФИЯТА*
от проф. дфн Нина Димитрова

Красимир Киров, магистър по философия (2013), в периода 2014 – 2017 г. е редовен докторант към катедрата по *История на философията* във Философския факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Документите по процедурата за защитата на неговата дисертация са пълни и подредени. Дисертацията има общ обем от 247 страници, списъкът на използваната литература обхваща 25 заглавия на кирилица и 130 на английски език.

Изложението е структурирано в *увод* и *въведение* (този избор доста ме озадачи), четири глави, заключение и библиография.

Утвърждаването на актуалността на идеите на Дарвин е анонсирано в самото начало на дисертационния труд като негова теза. Фактът, че дискусии върху тези идеи се водят и днес (включително у нас), е част от аргументацията на формулираната теза, но основните очаквания са възложени на сравнителното изследване на Дарвиновата еволюционна теория с последвалите нейни интерпретации в указания исторически период – *следхегеловата* философия от XIX век.

Предложената методология е съобразена с профила на изследването като историко-философско.

Всяка от четирите глави в дисертацията завършват със синтетични формулировки на основните твърдения в тях, което е свидетелство за изначалното намерение за яснота и последователност в изложението.

Както става ясно от заглавието на *въведението* – „Рефлексии върху живата природа преди еволюционната теория на Дарвин“, в него е намерила място предисторията на Дарвиновите възгледи, започнала с етимологията и историята на понятието *еволуция*. Историко-философският анализ, който има за отправна точка древногръцките идеи за развитието на живата природа, минава през спекулативната немска мисъл и стига до специализираните теории на непосредствените предшественици

и на съвременниците на английския учен. Именно на фона на тези теории, грижливо проследени и представени, се откроява по-релефно Дарвиновата теория, на която е посветена първата глава. Тя е твърде подробна в представянето на разнообразните аспекти в идеите на Дарвин (обособени са десет подпараграфа), разгледани с внимание и компетентност. Това е оправдано предвид основното авторово намерение да бъде оневинен английският естествоизпитател от последвалите изкривявания и злоупотреби с тези идеи.

С втора глава – „Социалният дарвинизъм в Европа и САЩ“, започва същинското изследване на заявената проблематика. След предварително уточнение на понятието *социален дарвинизъм* са анализирани и представени различните опити за приложение на Дарвиновата теория в областта на човешките отношения. Началото е положено от еволюционната теория на Хърбърт Спенсър, определен като „баща на социалния дарвинизъм“ и очаквано на неговите социологически и политически идеи е обърнато специално внимание, предвид тяхната тогавашна популярност. В по-късно обобщение авторът представя Спенсър за по-влиятелен във философско отношение от Дарвин в указания период.

По-нататък е проследена връзката между идейното наследство на Дарвин, нацистката идеология и движението за расова хигиена, започвайки с възгледите на Клеманс-Огюст Ройе, френската преводачка на „Произход на видовете“. Коментирана е нейната интерпретация на труда в посока на утвърждаването на първичното неравенство между отделните хора (респективно на необходимостта от евгеника) и между различните раси – в оценката на Красимир Киров тя, Ройе, „вменява внушения, които Дарвин изначално избягва“ (с. 131).

Следващото изложение се занимава с връзката между възгледите на Ернст Хекел и дарвинизма (и опровергаването на социализма въз основа на биологичната му несъстоятелност); с опитите на Ломброзо за обяснение на наличното в света зло с Дарвиновата теория; с представителите на социалния дарвинизъм в САЩ (със специален акцент върху Уилям Съмнър), както и със специфичните за тая част на света религиозни реакции към идеята за еволюцията. Накрая, анализирано е и едно много обсъждано в историята на мисълта отношение към Дарвин – това на Маркс и Енгелс.

Направените след всички анализи обобщения в 18 пункта, ясно изразяващи същината на социалния дарвинизъм (натурализъм и редуционизъм в социалната сфера и т.н.), оценявам като важно достойнство на труда. Това пределно синтетично изложение

на отделните глави (което вече посочих) е ясен показател за научно-изследователските способности на докторанта.

Третата глава – „Расовият проблем“, акцентира отново върху несъстоятелността на връзката между понятието *раса* и понятието *вид* от теорията на Дарвин, респективно върху несъстоятелността на обвързването на еволюционната теория с расизма. Направен е историко-философски преглед на употребите на понятието *раса*, като по-специално внимание е обърнато на концепцията на Имануел Кант по този въпрос, както и на твърде специфичния характер на расовата теория у Ницше. Анализирани са възгледите на емблематични автори – идеолози на расизма. Особено добро впечатление оставя представянето на *антропосоциологията* на Жорж Ваше дьо Лапуж. Главата отново завършва с извеждане на ключовите положения – в случая 16, – от направения историко-философски анализ. Авторът обобщава как въпреки сериозната критика, на която постоянно са подложени идеите на расизма, те са все още в една или друга степен влиятелни.

Последната глава е посветена на развитието на идеите на Дарвин в България – тя проследява това развитие от първите преводи на български на съчиненията на Дарвин до днешните спорове около концепцията за интелигентния дизайн, като по-обстойно разглежда съдбата на еволюционната теория в творчеството на Тодор Павлов и Николай Ирибаджаков. То се отнася вече до XX век, но понеже е факт обсъждането му от автора, бих искала да предложа разширяване и допълване на данните с рецепцията на еволюционната теория от страна на българските богослови (от първата половина на XX век), които като правило имат и философско образование. У нас проблемът за отношението между религия и наука има специфични национални измерения предвид високия имидж на науката в следосвобожденска България.

Бих предложила за пълнота още едно допълнение – никъде в дисертационния труд не се и споменава за съдбата на еволюционната теория в Русия, а с оглед на големия престиж, с който се ползва Спенсър там, съм на мнение, че би могло накратко да се представи изключително своеобразното решение за вписването на Дарвиновите идеи в единния *богоматериален процес* (дълъг и постепенен преход на достигане до Царството Божие като финалната фаза на развитие) от страна на философа Владимир Соловьев (в „Оправдание на доброто“), както и критиката на тези идеи от страна на философствания биолог Николай Данилевски, автор на критично изследване върху дарвинизма (1885/1889).

Авторефератът на дисертацията е направен добре и я представя адекватно. Формулираните 4 приноси момента са реалистични.

В заключение: Въз основа на цялостните ми отлични впечатления от дисертацията на тема „ЧАРЛЗ ДАРВИН И СЛЕДХЕГЕЛОВАТА ФИЛОСОФИЯ НА XIX ВЕК“, като член на научното жури по процедурата за тази защита, убедено ще гласувам на нейния автор Красимир Цветанов Киров да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор“ в Професионално направление 2.3 Философия, научна специалност *История на философията*.

3. 11. 2023

Подпис: